



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia  
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

**Caussin, Nicolas**

**Coloniae Agrippinae, 1634**

Exemplum laudationis mixtæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

dotem in tragicam quandam solitudinem inducit, ignorantia tristis suspensam, quoniam ea, quae narrantur, sint eruptura: Mox per episodica personas inducit, quae praeteritarum rerum quidpiam narrent, quod antea fuerat delibatum: novarum interim narrationum obscura quaedam semina spargit, quae suo tempore prodeant in lucem.

Quinto demum, & septimo libro, post longissimam sustentationem, intelligentiam eorum, quae in primo libro scripserat, perficit: dum à septimo ad extremum pergens, omnia inter se quam aptissime connexa, non secus ac ædificium varia contiguatione luculentè compactum ostendit.

Sextum à recentioribus nonnullis excogitatum video, qui laudationes suas, & res, quae laudantur, sæpe in pyramides, hortos, fontes, coronas, & cætera id genus à *ἄλλοις* *ῥητοῖς* efformant; quod si commode fiat, speciem habet ingenij: sin contrà, in cacozeliam, frigus, & incæptias non tardè incidit.

## De laude personæ, in specie.

## CAPVT VII.

*Vide Cicero de orat. scilicet. 46.* IN laude personæ quinque sunt notanda, natura, fortuna, seu conditio, institutio, actiones, circumstantiæ.

Natura comprehendit corpus, & animum. In animo virtutes, & scientiæ commendantur.

In corpore laudantur pulchritudo, robur, agilitas, sanitas: Ingens enim bonum est mens sana in corpore sano; quamquam sanus est (vt dixit Seneca) virtuti in lectulo locus. Veruntamen felix censetur à Thalete, *τὸ ἰσῶμα ὕγιον, τὴν δὲ ψυχὴν εὐπρόσδεον*.

Fortunas, opes, natalium splendorem, diuitias, honores, affines, amicos, clientelam continent, & cætera, quae cum imperio coniuncta sunt, aut priuata.

Institutio fidem facit naturæ, eamque illustrat.

Actiones naturam hominis perficiunt, & institutionem.

Circumstantiæ rem ornant, & per totum laudationis corpus variè distribuuntur.

Vniuersæ autem laudationis necessitas, utilitas, & delectatio scopus esse debet.

Sed vt res fiat clarior, & plenior, prælibabo illustria quædam argumenta, & exempla, ad quorum imitationem, insignium virorum laudationes effingi possint.

## Exemplum laudationis mixtæ.

Elegans est laudis genus, & iniitijs accommodatissimum, cum multa simul mixta commendantur per antisagogen.

Tale est illud Plinij in Traiano.

Enituit aliquis in bello, sed obtulit in pace; alium toga, sed non arma honestarunt; & uerentiam ille terrore, alius amorem humanitate captauit; ille quæsitam domi gloriam in publico, hic in publico domi partam perdidit. Postremo, nemo adhuc extitit, cuius virtutes nullo vitiorum confinio læderentur.

At Principi nostro quanta concordia, quantusque contentus omnium laudum, omnisque gloriæ contigit, vt nihil seueritati eius hilaritate, nihil grauitati simplicitate, nihil maiestati humanitate detrahat. Iam si mitas, iam proceritas corporis, iam honor capitis, & dignitas oris, ad hoc ætatis inflexa maturitas, nec sine quodam munere Deum festinatis senectutis insignibus, ad augendam maiestatem ornata cæsaries, nonne longè, lateque principem ostendant?

Huc accedat laus Origenis eximia apud Vincennum Lirinensem. Si vita facit auctoritatem, magna illi industria, magna pudicitia, patientia, tolerantia. Si genus vel eruditio, quid eo nobilius? qui primum in ea domo natus est, quæ est illustrata martyrii? Deinde pro Christo non solum patre, sed omni facultate priuatus, tantum inter sanctæ paupertatis profecit angustias, vt pro nomine Dominicæ confessionis sapius, vt ferunt, affligeretur. Neque verò hæc in illo sola erant, quæ cuncta postea tentationi forent, sed tanta etiam vis ingenij, tam profundi, tam acris, tam elegantis, vt omnes penè multum longeque saperarit, tanta doctrinæ ac totius eruditionis magnificentia, vt pauca forent diuinæ, penè fortasse nulla humanæ Philosophiæ, quæ non penitus allequeretur. Cuius scientiæ cum Græca cederent, & Hebræa quoque elaborata sunt. Eloquentiam verò quid memorem? cuius fuit tam amena, tam læta, tam dulcis oratio, vt mihi ex ore ipsius non tam verba, quam mella quædam fluxisse videantur? Quæ non ille persuasui difficilia disputandi viribus elincauit, &c. Et pauld post. Iam vero quan-

*Laudatio mixta iniitijs accommodata. Dignum imitatore] hoc exemplum.*

ca apud omnes illius admiratio, quanta gloria, quanta gratia fuerit, quis exequi valeat? Quis non ad eum paulo religiosior ex ultimis mundi partibus aduolauit? Quis Christianorum non penè ut Prophetam, quis Philosophorum non ut magistrum veneratus est? Quis autem non solum priuatae conditioni, sed ipsi quoque reuerendus fuerit imperio, declarant historia, quæ eum à matre Alexandri Imperatoris accitum ferunt, cælestis utique sapientiae merito, cuius & ille gratia & amore flagrabat. Sed & eiusdem epistolæ testimonium perhibent, quas ad Philippum Imperatorem, qui primus Romanorum principum Christianus fuit, Christiani magistrisj autoritate cõscripsit. De cuius incredibili quadam scientia, si quis referentibus nobis Christianum non accepit testimonium, saltem testificantibus Philosophis gentilem recipiat confessionem. Ait namque impius ille Porphyrius exciutum se fama ipsius Alexandriam fere puerum perrexisse, ibique vidisse iam senem, sed planè talem tantumque, qui arcem totius scientiae conscendisset.

*Laus generis, seu nobilitatis.*

*Nobilitas quid?*

PRæclarum omnino locum in personæ laudatione nobilitas occupat, quæ nihil est aliud, quam nascendi fœlicitas; Et hoc Dei quidem donum est non contemnendum; nam si illustrium virorum reliquias, & simulastra colimus, quanto magis liberos viuos, & spirantes patrum imagines suspicere debemus? Vbi parentum deest claritas, ad commune episodiu recurritur. *Μίαν υγιήσανν ἀειρήν ἴσα,* vel genus potius silentio premi solet.

In modo autem, & tractatione eius loci, primum laudandi parentes, deinde gratulandum illi, qui in se transfusam habeat cum maiorum fortuna virtutem. Præclarum est exemplum in Panegyrico Constantini Magni ab oratore quodam Belga, apud Treuiros recitatio.

*Constantini nobilitas.*

A primo igitur incipiam originis tuæ nomine, quod plerique adhuc fortasse nesciunt, sed qui te amant, plurimum sciunt. Ab illo enim Diuo Claudio manet in te auita cognatio, qui Romæ imperij solutam, & perditam disciplinam primus reformauit, immanesque Gothorum copias Ponti faucibus, & Istri ore corruptas terra, marique deleuit, utinam diu-

*Claudius.*

turnior recreator hominum, quam maturior Deorum comes extitisset: Ab illo generis auctore, in te omnis imperij fortuna descendit, deinde omnes inter participes maiestatis tuæ, hoc habes, Constantine, præcipuum, quod Imperator es, tantaq; est nobilitas originis tuæ, ut nihil tibi addiderit honoris imperium, nec posse fortunæ numini suo imputare, quod tuum est, omisso ambitu, & suffragatione. Non fortuita hominum conuentio, non repentinus aliquis fauoris euentus te principem fecit, imperium nascendo meruisti, quod quidem mihi Deorum immortalium munus, & primum videtur, & maximum; in lucem statim te felicem venire, & ea, quæ vix alij totius vitæ laboribus consequuntur, iam domi parata suscipere.

*LAUS CORPORIS, Pulchritudo.*

Pulchritudo corporis nonnunquam simulachrum est egregiæ mentis. *Ἀπὸ κλότατον ἀγαθὸν, ἥδιστον θεοῖς, ἥδιστον δ' ἀνθρώποις,* ut ait Dion, & secundum Syri mimos *μυία* commendatio. Maximus Tyrius pulchrum animum in pulchro corpore, rectè comparat cum amœnissimo fluuio, qui per exquisitas pratorum opes, & delicias fluit, *ποταμὸς καλὸς λευκῶνι ἐπιπέδων, λυγρὸς δὲ ἐμπροσθεν μένων σφίματι καλῷ.*

*Pulchritudinis laus.*

Est porro pulchritudo apta membrorum proportio, cum quadam coloris suavitate: In viris dignitas, in feminis venustas appellatur.

Et in heroibus quidem illis sæpe laudatur proceritas corporis, maiestas capitis, oris dignitas, ætatis maturitas, fulgor oculorum, veneranda pariter, & grata maiestas, quæ perstringat simul, & inuictet aspectus.

Notantur etiam expressæ notæ corporis, ut in Selencidis, Anchora: in Augusto, stella Capricorni, in Spartana Thebanorum familia, *λόγχι*, cuius meminit Dio Præf. orat. 4.

Constantini Magni speciem, sic eius Panegyristes expressit. Est istud exemplum graue, nihil enim nimis enucleat, cauendum est ab ineptijs eorum, qui in laude grauis personæ, ut B. Virginis, vernante styli lasciuiam speciem aliquam Helenæ efformare nituntur. Sic igitur ille.

*In laude pulchritudinis quid cauendum?*

Pulchrum quidem, Dij boni, & cæleste miraculum Imperator adolescens, in quo illa, quæ iam summa est fortitudo, adhuc tamen

